

Εισαγωγή στις ιδιωτικοποιήσεις

Μάιος 2013

Περιεχόμενα

Πρόλογος	1
Ιδιωτικοποιήσεις – Εισαγωγή	2
Μεθόδοι ιδιωτικοποίησης	3
Διαδικασίες ιδιωτικοποίησης	5
Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (PPPs)	7
Η Ευρωπαϊκή εμπειρία	8
Πλεονεκτήματα και προβληματισμοί	12
Ιδιωτικοποιήσεις και PPPs στην Κυπριακή πραγματικότητα	14
Πώς μπορεί να βοηθήσει η PwC	15
Οι σύνδεσμοί σας στην PwC	15
Η PwC στην Κύπρο	16

Πρόλογος

Τον τελευταίο καιρό, το θέμα των ιδιωτικοποιήσεων έχει γίνει ιδιαίτερα επίκαιρο στην Κύπρο, κυρίως λόγω των σχετικών διατάξεων του Μνημονίου με την Τρόικα για τις ιδιωτικοποιήσεις ημικρατικών οργανισμών.

Με το έντυπο αυτό, στόχος μας είναι να παρέχουμε τεχνοκρατική καθοδήγηση αφενός ως προς το τι είναι οι ιδιωτικοποιήσεις και αφετέρου ποιες είναι οι μέθοδοι και διαδικασίες που εφαρμόζονται. Επιπλέον, παρουσιάζεται και η Ευρωπαϊκή εμπειρία, που καταδεικνύει ότι οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν γίνει σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε. και καλύπτουν διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Αναφέρονται επίσης συνοπτικά στοιχεία για μερικές περιπτώσεις ιδιωτικοποιήσεων.

Σε άλλη ενότητα του εντύπου, καταγράφουμε αυτά τα οποία θεωρούνται ως τα βασικότερα πλεονεκτήματα των ιδιωτικοποιήσεων, βάσει και της εμπειρίας από άλλες χώρες. Αναγνωρίζεται ασφαλώς το γεγονός ότι οι ιδιωτικοποιήσεις εγείρουν σημαντικά θέματα και προβληματισμούς. Ένα σημαντικό συμπέρασμα από τη διεθνή εμπειρία είναι ότι επιβάλλεται προσεκτικός και λεπτομερής σχεδιασμός και προετοιμασία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία και να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη για τις εμπλεκόμενες εταιρείες, τους εργαζόμενους σε αυτές, τους καταναλωτές και την οικονομία ευρύτερα.

Επιπρόσθετα με τις ιδιωτικοποιήσεις, αναφορά γίνεται και στις Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Public-Private Partnerships, 'PPP'), που αποτελούν μια άλλη μορφή εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας, τις οποίες διαχειριζόταν παραδοσιακά το δημόσιο, όπως τα μεγάλα έργα υποδομής. Η χρήση της μεθόδου PPP δύναται να συνδράμει την υλοποίηση τέτοιων έργων που δεν θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το Κράτος, ειδικά εν όψει των υφιστάμενων δυσχερειών στα δημόσια οικονομικά. Στην Κύπρο, η επιτυχία τέτοιων συμπράξεων, όπως η κατασκευή και λειτουργία των Αεροδρομίων Λάρνακας και Πάφου, καταδεικνύει ότι ίσως θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη και αυτού του είδους οι μέθοδοι για υλοποίηση έργων.

Τέλος, το έντυπο περιγράφει πώς η PwC μπορεί να συνεισφέρει στη μεγιστοποίηση της αξίας από μια ενδεχόμενη διαδικασία ιδιωτικοποίησης. Οι ιδιωτικοποιήσεις συνεπάγονται περίπλοκες διαδικασίες, που σχετίζονται με πολλά ζητήματα και πολλαπλούς κλάδους δραστηριοτήτων. Μέσα από το παγκόσμιο δίκτυο εμπειρογνομόνων της PwC, με πρακτική εμπειρία στις ιδιωτικοποιήσεις στο εξωτερικό και την εις βάθος γνώση της Κυπριακής οικονομίας και άλλων κρίσιμων ζητημάτων, αλλά και την γνώση των ντόπιων επιχειρήσεων που ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιωτικοποίησης, είμαστε σε μοναδική θέση να συμβουλευθούμε την Κυπριακή κυβέρνηση και οποιονδήποτε οργανισμό για το συγκεκριμένο έργο-πρόκληση, αν χρειαστεί, με απώτερο στόχο τη μεγιστοποίηση αξίας και οφέλους για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Ευγένιος Χρ Ευγενίου
Διευθύνων Σύμβουλος

Ιδιωτικοποιήσεις - Εισαγωγή

Η ιδιωτικοποίηση, που απλουστευμένα ορίζεται ως η μετατροπή επιχειρήσεων κρατικής ιδιοκτησίας και διαχείρισης σε επιχειρήσεις ιδιωτικής ιδιοκτησίας και διαχείρισης, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά φαινόμενα της πρόσφατης οικονομικής ιστορίας, με σημαντικές διαφοροποιήσεις από τη μία χώρα στην άλλη. Οι ιδιωτικοποιήσεις προωθήθηκαν σε μια προσπάθεια επίτευξης διαφόρων στόχων. Οι περισσότεροι υποστηρικτές της ιδιωτικοποίησης αποδίδουν ιδιαίτερη έμφαση στην αύξηση της αποδοτικότητας, μειώνοντας τις στρεβλώσεις και βελτιώνοντας τα σχετικά κίνητρα.

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι οι ιδιωτικοποιήσεις δεν σημαίνουν απαραίτητα την άμεση διάθεση του 100% των μετοχών μιας εταιρείας του δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα. Κατ' ακρίβεια, σε πολλές περιπτώσεις, τα κράτη πούλησαν σε επενδυτές μόνο ένα μέρος των μετοχών τους, σε κάποιες περιπτώσεις λιγότερο του 50%, καταφέροντας παράλληλα να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα και άλλα πλεονεκτήματα από την ανάμιξη του ιδιωτικού τομέα. Είναι επίσης σημαντικό να διακρίνουμε τη διαφορά μεταξύ των ιδιωτικοποιήσεων, όπως έχουν οριστεί πιο πάνω, από την φιλελευθεροποίηση, που σημαίνει ουσιαστικά το άνοιγμα ενός τομέα σε ιδιωτική συμμετοχή και ανταγωνισμό.

Σε πολλές χώρες, οι δύο αυτές διαδικασίες εφαρμόστηκαν ταυτόχρονα, όχι όμως και στην Κύπρο. Τον Μάιο του 2004, όταν η Κύπρος έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια από τις αναγκαίες προϋποθέσεις ήταν η φιλελευθεροποίηση τομέων όπως οι τηλεπικοινωνίες και η ηλεκτρική ενέργεια. Ταυτόχρονα, θεσπίστηκαν ρυθμιστικοί φορείς όπως η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου και το Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων, προκειμένου να εποπτεύουν τους τομείς ηλεκτρικής ενέργειας και τηλεπικοινωνιών αντίστοιχα.

Ωστόσο, καμία ιδιωτικοποίηση, ούτε καν μερική, δεν έχει γίνει για σημαντικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Κύπρο. Συνεπώς, το παρόν έντυπο επικεντρώνεται στις ιδιωτικοποιήσεις – τι είναι, πώς γίνονται όσον αφορά τις μεθόδους και διαδικασίες, ποια ήταν η μέχρι τώρα εμπειρία στην Ε.Ε., τα πλεονεκτήματα, καθώς και οι προβληματισμοί και συμπεράσματα που έχουν αποκομιστεί.

Αφού έγινε η αρχή σε Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ, πολλές χώρες ακολούθησαν πορεία ιδιωτικοποιήσεων, με αποτέλεσμα την αλλαγή του παγκόσμιου οικονομικού τοπίου. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν εξαπλωθεί σε περισσότερες από 100 χώρες που ιδιωτικοποίησαν συνολικά δεκάδες χιλιάδες εταιρείες, αποφέροντας στα κράτη έσοδα που προσεγγίζουν το \$1.5 τρις. Οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν συνεισφέρει σημαντικά δημοσιονομικά οφέλη. Σε πολλές χώρες, τα έσοδα από

τις ιδιωτικοποιήσεις αντιστοιχούσαν στο 10% ή και περισσότερο των κρατικών προϋπολογισμών ορισμένων ετών, και βοήθησαν στην εξοικονόμηση ποσών παρόμοιου μεγέθους, καταργώντας την ανάγκη περαιτέρω επιδοτήσεων σε επιχειρήσεις κρατικής ιδιοκτησίας.

Στην Ε.Ε., ιδιωτικοποιήσεις πραγματοποιήθηκαν σε όλες σχεδόν τις Δυτικές χώρες συμπεριλαμβανομένων των Σκανδιναβικών χωρών, όπου επικρατεί ένα πιο σοσιαλιστικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης. Εξάλλου, η ένταξη πολλών πρώην κομμουνιστικών χωρών στην Ε.Ε. ενδυνάμωσε την τάση ιδιωτικοποίησης των τελευταίων 30 χρόνων. Σε αυτές τις χώρες, οι ιδιωτικοποιήσεις μεταμόρφωσαν τις οικονομίες κεντρικού σχεδιασμού και εφαρμόστηκαν σε πολλούς τομείς.

Σε πολλές χώρες, οι εμπειρίες από τις ιδιωτικοποιήσεις αναδεικνύουν σημαντικά οφέλη αλλά και προβληματισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη από την αρχή μιας τέτοιας πρωτοβουλίας. Η επίδραση των ιδιωτικοποιήσεων στις ίδιες τις εταιρείες, στην οικονομία αλλά και στην κοινωνία ευρύτερα, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του καθεστώτος και της στάσης των πολιτικών και οικονομικών θεσμών. Υπάρχουν σημαντικές συνέργειες ανάμεσα στις ιδιωτικοποιήσεις και άλλες Κυβερνητικές πρωτοβουλίες, όπως το όλο πλαίσιο μακροοικονομικής πολιτικής, το ρυθμιστικό πλαίσιο κτλ.

Η απλή μεταβίβαση των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων στον ιδιωτικό τομέα μπορεί από μόνη της να μη φέρει την επιθυμητή βελτίωση των τιμών και της ποιότητας των υπηρεσιών. Το σημαντικό για μια επιτυχημένη ιδιωτικοποίηση είναι οι συνέργειες ανάμεσα στην πώληση μιας εταιρείας κοινής ωφέλειας που έχει μονοπωλιακή / δεσπόζουσα θέση στην αγορά και στο κατάλληλο νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις δραστηριότητες της εν λόγω εταιρείας στον τομέα που δραστηριοποιείται. Αν λόγου χάρη η πώληση δεν συμπίπτει με επαρκή ανταγωνισμό στον εν λόγω τομέα, κατά πάσα πιθανότητα θα επηρεάσει σε μικρό βαθμό τα κίνητρα των ιδιωτικοποιημένων εταιρειών να χαμηλώσουν τις τιμές και να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών και σε αυτήν την περίπτωση ο ρόλος των ρυθμιστικών αρχών είναι καθοριστικός. Στην Κύπρο, αν και σημαντικοί τομείς έχουν ανοιχτεί στον ανταγωνισμό, σε διαφορετικό βαθμό αναλόγως των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε τομέα, και θεσπίστηκαν ρυθμιστικές αρχές, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να παραβλεφθεί ο ρόλος των εν λόγω αρχών να επαγρυπνούν σε συνεχή βάση και να αποτρέπουν την κατάχρηση μονοπωλιακής θέσης.

Μέθοδοι ιδιωτικοποίησης

Οι βασικές μέθοδοι ιδιωτικοποίησης είναι:

Δημόσια Προσφορά – πώληση μετοχών σε επενδυτές μέσω δημόσιας προσφοράς στο Χρηματιστήριο.

Πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής – πώληση πακέτου μετοχών συνήθως σε στρατηγικό επενδυτή, μέσω δημοπρασίας ή με διαπραγματεύση.

Μικτή πώληση – συνδυασμός των δυο πιο πάνω μεθόδων.

Δημόσια Προσφορά – Αρχική και Δευτεροβάθμια Δημόσια Προσφορά

Για να υπάρξει αρχική δημόσια προσφορά ('IPO') πρέπει η επιχείρηση που υπόκειται σε ιδιωτικοποίηση να είναι επαρκούς μεγέθους και ποιότητας ώστε να δικαιολογεί τη δημόσια προσφορά μετοχών. Εκτός από τη μεταβίβαση κυριότητας και την εισροή κεφαλαίων για τον πωλούντα μέτοχο (την Κυβέρνηση), οι δημόσιες προσφορές μετοχών συγκεντρώνουν συχνά επιπρόσθετα κεφάλαια για μια επιχείρηση μέσω της έκδοσης νέων μετοχών, και τα εν λόγω κεφάλαια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επέκταση της επιχείρησης, την εξόφληση εξωτερικού χρέους κτλ.

Αναλόγως του μεγέθους της προσφοράς και του βάθους της εγχώριας κεφαλαιαγοράς, οι επενδυτές στους οποίους απευθύνονται οι αρχικές δημόσιες προσφορές προέρχονται από την εγχώρια αγορά και/ή τις διεθνείς αγορές. Στην περίπτωση της Κύπρου, λόγω των περιορισμένων κεφαλαίων που μπορούν να προέλθουν από ντόπιους επενδυτές, αναμένεται ότι οι ανάδοχοι που θα διαχειρίζονται την έκδοση μετοχών θα επιδιώξουν επίσης να προσελκύσουν χρηματοδότηση από επενδυτές από το εξωτερικό. Σημειώνεται ότι σημαντικές συναλλαγές όπως τα IPOs μεγάλων εταιρειών έχουν συντείνει στη μεγέθυνση και εκβάθυνση της κεφαλαιαγοράς των εμπλεκόμενων χωρών. Κατά τη διάρκεια της δημόσιας προσφοράς, οι μετοχές προσφέρονται συνήθως στο ευρύ κοινό και σε θεσμικούς επενδυτές, αν και η διαδικασία αυτή

αποφασίζεται από την Κυβέρνηση, την εταιρεία και τους αναδόχους αναλόγως της εκάστοτε περίπτωσης. Οι μετοχές προσφέρονται συνήθως σε προκαθορισμένη τιμή και η όλη διαδικασία θεωρείται πολύ διαφανής και ρυθμίζεται από ένα αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο.

Η δευτεροβάθμια προσφορά ('secondary offering') είναι η δημόσια προσφορά μετοχών εταιρείας που είναι ήδη εισαγμένη στο Χρηματιστήριο. Χρησιμοποιείται για παράδειγμα, όταν μια εταιρεία έχει τόσο μεγάλο μέγεθος που η πώληση του επιδιωκόμενου ποσοστού σε επενδυτές δεν είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί σε μία συναλλαγή ή, πιο συχνά, όταν οι κυβερνήσεις θέλουν να μειώσουν περισσότερο το μερίδιό τους σε μια εταιρεία, μετά την αρχική δημόσια προσφορά. Η διαδικασία πώλησης μπορεί να είναι λιγότερο περίπλοκη από εκείνη της αρχικής δημόσιας προσφοράς. Παραδείγματος χάριν, ο καθορισμός τιμής για τις μετοχές μπορεί να είναι λιγότερο δύσκολος επειδή οι μετοχές είναι ήδη εισηγμένες και η τιμή τους ήδη διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο.

Επιπρόσθετα από τα γενικά οφέλη των ιδιωτικοποιήσεων που θα συνοψιστούν αργότερα, ένα συγκεκριμένο πλεονέκτημα της ιδιωτικοποίησης μέσω δημόσιας προσφοράς είναι το ότι οι εισηγμένες εταιρείες τίθενται υπό τη στενή παρακολούθηση των επενδυτών και των ρυθμιστικών φορέων/ αρχών και οφείλουν να συμμορφώνονται με αυστηρές απαιτήσεις. Για παράδειγμα, οι εισηγμένες εταιρείες οφείλουν να συμμορφώνονται με Κώδικες Εταιρικής Διακυβέρνησης όσον αφορά στην οργανωτική τους δομή, στο ρόλο των ανεξάρτητων διευθυντών στη λήψη αποφάσεων και άλλα παρόμοια χαρακτηριστικά που εμπνέουν εμπιστοσύνη και αίσθηση προστασίας στους επενδυτές, ενώ συντείνουν σε πιο διαφανή και αποδοτική διαχείριση. Άλλο πλεονέκτημα, όπως

αναφέρθηκε ήδη, είναι η ευκαιρία που δίνεται σε θεσμικούς επενδυτές και στο ευρύ επενδυτικό κοινό να επενδύσουν σε αυτού του είδους τις μεγάλες επιχειρήσεις κοινής ωφελείας υποβοηθώντας έτσι την εκβάθυνση των τοπικών κεφαλαιαγορών.

Ένα σχετικό μειονέκτημα της συγκεκριμένης μεθόδου είναι ότι δεν συντείνει απαραίτητα στην εξασφάλιση της εμπειρογνομοσύνης και εμπειρίας ενός συγκεκριμένου στρατηγικού επενδυτή, που μπορεί για παράδειγμα να εισαγάγει αποδοτικότερες μεθόδους διαχείρισης, να ενισχύσει την κερδοφορία κτλ.

Πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής – δημοπρασία ή πώληση με διαπραγμάτευση

Όπως προαναφέρθηκε, η πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής συνεπάγεται συνήθως την πώληση μετοχών μιας επιχείρησης του δημοσίου από την Κυβέρνηση σε στρατηγικό επενδυτή. Στις πλείστες των περιπτώσεων, ο στρατηγικός επενδυτής είναι εταιρεία με τις ίδιες δραστηριότητες και η απόκτηση του συγκεκριμένου μεριδίου πιθανόν να σχετίζεται με την όλη στρατηγική επέκτασή της εν λόγω εταιρείας. Το αποκτηθέν ποσοστό διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση, και πολύ συχνά ο στρατηγικός επενδυτής αποκτά, τουλάχιστον ως πρώτο βήμα, μειοψηφικό μερίδιο/ πακέτο μετοχών σε μια ιδιωτικοποιημένη εταιρεία, απαιτώντας ωστόσο ουσιαστικό ρόλο στη διεύθυνση/ διαχείριση.

Ένα βασικό πλεονέκτημα της μεθόδου πώλησης μέσω ιδιωτικής συναλλαγής είναι η εμπειρία και τεχνογνωσία που ενδέχεται να φέρει ο στρατηγικός επενδυτής. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εν λόγω στρατηγικοί επενδυτές είναι εταιρείες μεγαλύτερου μεγέθους, με περισσότερους πόρους και με δραστηριότητες σε αγορές πιο ανεπτυγμένες σε σχέση με το συγκεκριμένο τομέα. Για παράδειγμα, ενώ στην περίπτωση της Κύπρου η ποιότητα των διευθυντικών στελεχών σε ορισμένες επιχειρήσεις του δημοσίου είναι σε ψηλό επίπεδο, οι ξένοι επενδυτές ενδέχεται να είναι σε θέση να προτείνουν καινοτόμες ιδέες για την περαιτέρω βελτίωση της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης. Επιπλέον, οι ξένοι επενδυτές ενδέχεται να είναι σε θέση να εισαγάγουν με πιο αποτελεσματικό τρόπο μεθόδους αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού. Από

την άλλη, η πώληση μεριδίου σε στρατηγικό επενδυτή μπορεί να μη συνεπάγεται το αυστηρό καθεστώς εταιρικής διακυβέρνησης με το οποίο μια εισηγμένη εταιρεία στο Χρηματιστήριο οφείλει να συμμορφώνεται, αν και θα πρέπει να σημειωθεί ότι πολλοί τέτοιοι στρατηγικοί επενδυτές επιβάλλουν παρόμοια πρότυπα είτε επειδή οι ίδιες οι εταιρείες που διευθύνουν είναι ήδη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο της χώρας προέλευσης τους ή σε ορισμένες περιπτώσεις λόγω του παγκόσμιου/ διεθνούς προφίλ τους.

Οι πωλήσεις μέσω ιδιωτικής συναλλαγής γίνονται με δύο κυρίως τρόπους: με δημοπρασίες (ανοιχτός πλειοδοτικός διαγωνισμός) και με πωλήσεις με διαπραγμάτευση. Η διαδικασία που ακολουθείται σε κάθε μέθοδο περιγράφεται στην επόμενη ενότητα. Οι δημοπρασίες είναι μέχρι τώρα συνηθέστερες και μπορεί να θεωρηθούν πιο διαφανείς από τις πωλήσεις με διαπραγμάτευση. Εναπόκειται στην Κυβέρνηση, την εταιρεία και τους συμβούλους τους να επιλέξουν τη μέθοδο που αρμόζει καλύτερα στην εκάστοτε περίπτωση.

Ανεξαρτήτως της επιλεγείσας μεθόδου, είναι ζωτικής σημασίας η διαδικασία να διεξαχθεί με τρόπο οργανωμένο και διαφανή, ώστε να εξασφαλιστεί η υψηλότερη δυνατή τιμή με τους καλύτερους δυνατούς όρους, μεγιστοποιώντας να εξασφαλιστεί έτσι τα έσοδα και την αξία για την Κυβέρνηση και την εταιρεία.

Μικτή πώληση – Πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής σε συνδυασμό με δημόσια προσφορά μετοχών

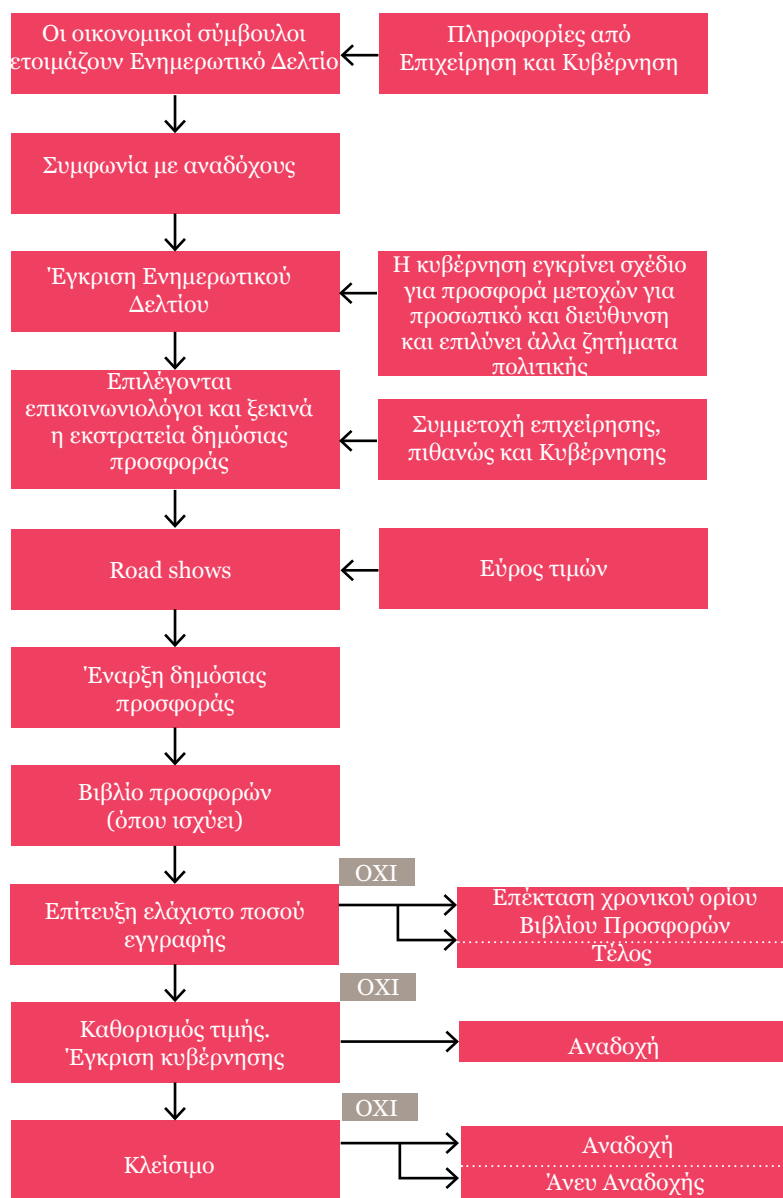
Πωλήσεις μέσω ιδιωτικής συναλλαγής και δημόσιες προσφορές μπορούν να συνδυαστούν με διάφορους τρόπους. Σε πολλές περιπτώσεις, προηγείται η είσοδος του στρατηγικού επενδυτή. Ο στρατηγικός επενδυτής βοηθά την ιδιωτικοποιημένη εταιρεία να γίνει αποδοτικότερη και πιο κερδοφόρα, και ως εκ τούτου πιο ελκυστική σε πιθανούς επενδυτές σε μια ενδεχόμενη αρχική δημόσια προσφορά. Με αυτό τον τρόπο, η Κυβέρνηση πωλεί ένα επιπρόσθετο μερίδιο των μετοχών της, αυξάνοντας έτσι τα έσοδα της, ενώ η εταιρεία επωφελείται από τα πλεονεκτήματα της ιδιωτικοποίησης μέσω δημόσιας προσφοράς που περιγράφονται πιο πάνω. Σημειώνεται εξάλλου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, ο στρατηγικός επενδυτής μπορεί να χρησιμοποιήσει την αρχική του δημόσια προσφορά ως ευκαιρία ρευστοποίησης της αρχικής του επένδυσης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε όλες αυτές τις μεθόδους, είναι εφικτή η συμμετοχή των εργαζομένων στο μετοχικό κεφάλαιο των ιδιωτικοποιημένων εταιρειών, καθώς μια μερίδα μετοχών (“tranche”) μπορεί να προορίζεται ειδικά γι’ αυτούς.

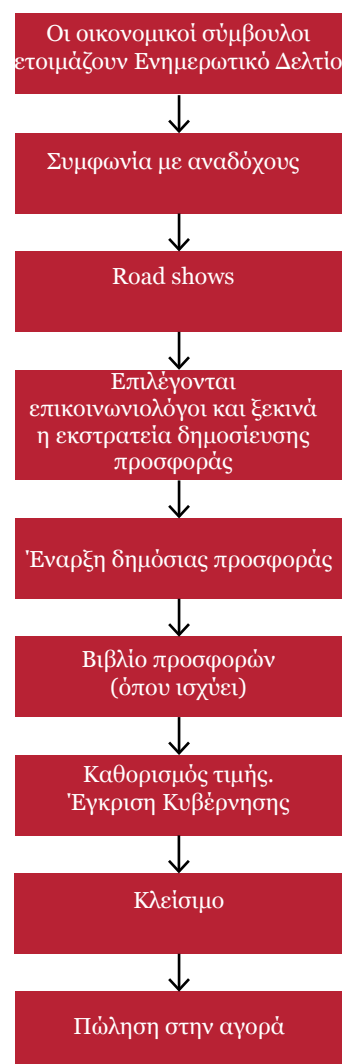
Διαδικασίες ιδιωτικοποίησης

Τα πιο κάτω διαγράμματα απεικονίζουν μια ενδεικτική διαδικασία ιδιωτικοποίησης μέσω δημόσιας προσφοράς μετοχών ή μέσω πώλησης με ιδιωτική συναλλαγή. Τονίζεται ότι τα διαγράμματα απεικονίζουν μόνο ορισμένες βασικές αρχές της διαδικασίας, που μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης και η οποία είναι πολύ πιο περίπλοκη στην πράξη.

Αρχική Δημόσια Προσφορά

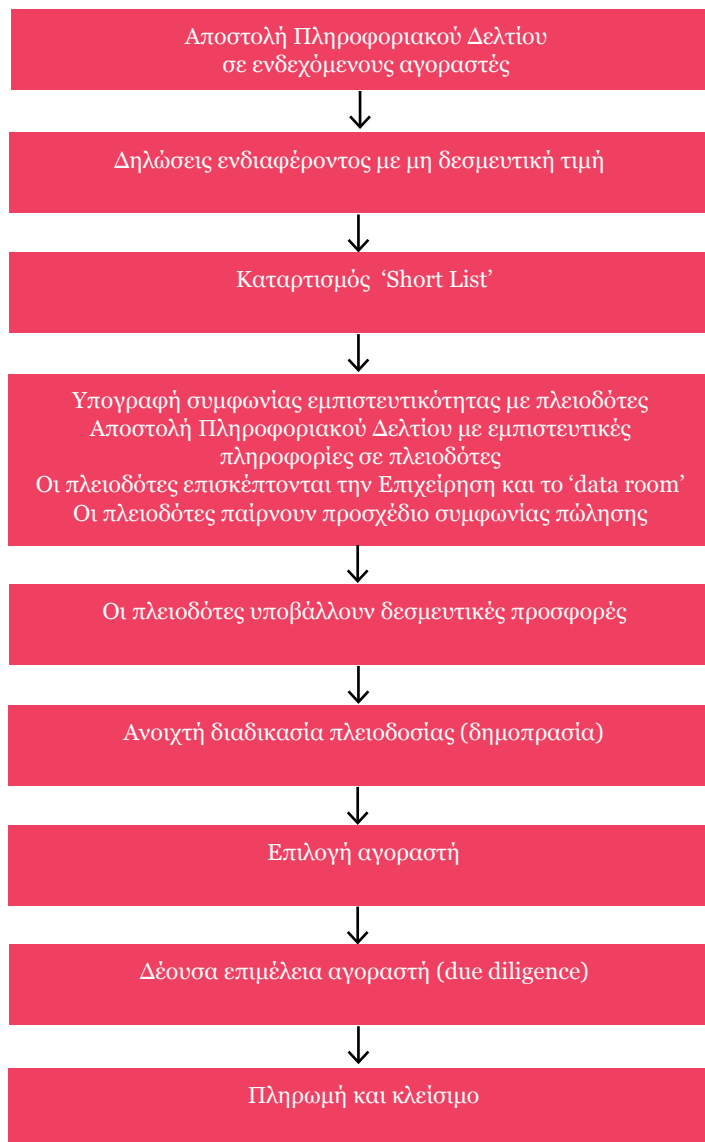

Δευτεροβάθμια Προσφορά

Πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής: δημοπρασία και πώληση με διαπραγμάτευση

Δημοπρασίες

Πωλήσεις με Διαπραγμάτευση

Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (PPPs)

Ένας εναλλακτικός τρόπος εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας που παραδοσιακά διαχειριζόταν το Δημόσιο, όπως τα μεγάλα έργα υποδομής, είναι οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα ή PPPs (Public Private Partnerships). Η μέθοδος PPP εφαρμόζεται από τη δεκαετία του 1990 σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες για διάφορα έργα όπως αυτοκινητόδρομοι, σχολεία, νοσοκομεία και επίσης για την παροχή διαφόρων υπηρεσιών όπως η διακομιδή αποβλήτων. Τα έργα που εκτελούνται στα πλαίσια της μεθόδου αυτής αποτελούν μια μορφή συνεργασίας ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα όσον αφορά στη χρηματοδότηση, την κατασκευή, τη διαχείριση και συντήρηση ενός έργου.

Σύμφωνα με την παραδοσιακή μέθοδο ανάθεσης έργων, ο εργολάβος αμοιβεται από την Κυβέρνηση μετά την αποπεράτωση της κατασκευής του έργου και το Κράτος αναλαμβάνει εξ'ολοκλήρου τη διαχείριση/συντήρηση του έργου.

Σύμφωνα με τη μέθοδο PPP, ο εργολάβος θα είναι υπεύθυνος όχι μόνο για την παράδοση του έργου αλλά και για τη χρηματοδότηση του και τη διαρκή διαχείριση/συντήρηση. Ως εκ τούτου, με τη μέθοδο PPP, τα έσοδα του ιδιωτικού τομέα είναι αλληλένδετα με την αποτελεσματική παροχή της εν λόγω υπηρεσίας και την απόδοση του έργου καθόλη της διάρκεια διαχείρισης του (life-cycle). Μετά την επιτυχή κατασκευή του έργου, το Κράτος θα καταβάλλει στον εργολάβο ένα προκαθορισμένο ετήσιο ποσό, το οποίο μπορεί μάλιστα να μειωθεί εάν το έργο (π.χ. αυτοκινητόδρομος) δεν συντηρείται επαρκώς. Σε περιπτώσεις όπου τα έργα παράγουν εισόδημα κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους (π.χ. αεροδρόμια), το Κράτος δεν καταβάλλει πληρωμές στον εργολάβο, αλλά ο εργολάβος εισπράττει έσοδα από τη διαχείριση των έργων αυτών στα πλαίσια μιας σύμβασης παραχώρησης (concession agreement). Σε κάθε περίπτωση, ο εργολάβος έχει ισχυρά κίνητρα να ολοκληρώσει έγκαιρα το έργο με υψηλές προδιαγραφές και υψηλή ποιότητα.

Όπως μπορεί να εξαχθεί από τα πιο πάνω, ένα σημαντικό πλεονέκτημα των PPP είναι ο καταμερισμός των κινδύνων ανάμεσα σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα κατά το σχεδιασμό, την κατασκευή και τη συντήρηση ενός έργου. Ο καταμερισμός των κινδύνων διασφαλίζει καλύτερη ποιότητα κατασκευής και συντήρησης, σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους ανάθεσης τέτοιων συμβάσεων. Επίσης, καθώς ο εργολάβος δεν λαμβάνει εισόδημα πριν την έναρξη λειτουργίας του έργου, έχει ισχυρό κίνητρο να ολοκληρώσει επιτυχώς το έργο εντός της συμφωνημένης προθεσμίας. Εξάλλου, και αυτό αφορά ιδιαίτερα την Κύπρο δεδομένων των υφιστάμενων δυσχερειών στα δημόσια οικονομικά, η χρήση της μεθόδου PPP επιτρέπει την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής τα οποία δεν θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το Κράτος. Τα μεγάλα έργα υποδομής μπορεί να δώσουν μια σημαντική ώθηση που τόσο πολύ χρειάζεται η Κυπριακή οικονομία.

Παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα υιοθέτησης της μεθόδου PPP, δεν σημαίνει ότι είναι κατάλληλη για κάθε έργο και παροχή υπηρεσίας. Η κάθε περίπτωση θα πρέπει να μελετάται ξεχωριστά, προκειμένου να διαπιστωθεί ποια μέθοδος σύμβασης θα ήταν η καταλληλότερη για να προσδώσει εκλαμβανόμενη περισσότερη αξία (value for money). Τα πολύπλοκα χαρακτηριστικά των έργων με τη μέθοδο PPP επιβάλλουν την εφαρμογή του κατάλληλου νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου, που θα εμπνέει εμπιστοσύνη και θα εξασφαλίζει διαφάνεια για τους ενδεχόμενους επενδυτές, ενώ θα ενισχύει την αποτελεσματικότητα της όλης διαδικασίας ετοιμασίας εγγράφων προσφορών, διαπραγματεύσεων και τελικής ανάθεσης τέτοιων συμβάσεων. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας η έγκαιρη και αποτελεσματική χρήση εξειδικευμένων συμβούλων, ώστε η αξία για το Δημόσιο από τέτοια έργα να μεγιστοποιείται.

Η Ευρωπαϊκή εμπειρία

Στην Ευρώπη, ιδιωτικοποιήσεις ξεκίνησαν στο Ηνωμένο Βασίλειο τη δεκαετία του 1980, με πολλές χώρες της Ε.Ε. να ακολουθούν τη συγκεκριμένη τάση. Οι πιο κάτω πίνακες παρουσιάζουν συνοπτικά ορισμένα δεδομένα ως προς το ιστορικό των Ευρωπαϊκών ιδιωτικοποιήσεων, από όπου προκύπτουν ορισμένα γενικά συμπεράσματα. Πρώτον, είτε μέσω της πώλησης μέρους ή του 100% των μετοχών Κρατικών επιχειρήσεων, ιδιωτικοποιήσεις έγιναν σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων των χωρών που ακολουθούσαν ένα πιο σοσιαλιστικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, όπως οι Σκανδιναβικές χώρες. Δεύτερον, οι ιδιωτικοποιήσεις κάλυψαν ένα ευρύ φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας, όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ηλεκτρική ενέργεια, ο μεταποιητικός τομέας, οι μεταφορές κ.α.

Με βάση το δεύτερο πίνακα, διαφαίνεται ότι στις ιδιωτικοποιήσεις στην Ε.Ε. έχουν υιοθετηθεί και οι δύο μέθοδοι – δηλαδή η δημόσια προσφορά μετοχών και η πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής. Το σκεπτικό για τη χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου για την εκάστοτε ιδιωτικοποίηση εξαρτάται βέβαια από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης. Άλλο ένα ενδιαφέρον πόρισμα είναι ότι σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξε συνδυασμός μεθόδων ιδιωτικοποίησης για τις ίδιες εταιρείες. Όπως συζητήθηκε πιο πάνω, είναι σύνηθες ένας στρατηγικός επενδυτής να αποκτήσει μερίδιο σε Κρατική εταιρεία και να ακολουθήσει μετέπειτα μια αρχική δημόσια προσφορά στο Χρηματιστήριο.

Πίνακας 1: Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία – Χώρες και Τομείς

Χώρα	Τηλεπ/νων	Υπηρεσίες κοινής ωφελείας	Πετρελαϊκή βιομηχανία	Μεταποίηση	Μεταφορές
Ηνωμένο Βασίλειο	✓	✓	✓	✓	✓
Λιθουανία	✓	✓	✓	✓	✓
Αυστρία	✓	✓	✓	✓	✓
Βέλγιο	✓	✓	✗	✓	✓
Κύπρος	✗	✗	✗	✗	✓ ^{*1}
Τσεχική Δημοκρατία	✓	✓	✓	✓	✓
Δανία	✓	✓	✗	✓	✓
Εσθονία	✓	✓	✓	✓	✓
Φινλανδία	✓	✓	✓	✓	✓
Γαλλία	✓	✗	✓	✓	✓
Γερμανία	✓	✓	✗	✓	✓
Ελλάδα	✓	✓	✓	✓	✓
Ουγγαρία	✓	✓	✓	✓	✓
Ιρλανδία	✓	✓	✗	✓	✓
Ιταλία	✓	✓	✓	✓	✓
Λετονία	✓	✓	✗	✓	✓
Λουξεμβούργο	✗	✓	✗	✗	✗
Μάλτα	✓	✗	✗	✗	✓
Ολλανδία	✓	✓	✓	✓	✓
Πολωνία	✓	✓	✓	✓	✓
Πορτογαλία	✓	✓	✗	✓	✗
Σλοβακία	✓	✓	✓	✓	✓
Σλοβενία	✓	✗	✗	✓	✓
Ισπανία	✓	✓	✓	✓	✓
Σουηδία	✓	✓	✗	✓	✓

*Σημείωση 1: Σύμβαση για τα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου
Πηγή: Έρευνα PwC

Πίνακας 2 – Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία – Μέθοδοι Ιδιωτικοποίησης

Χώρα	Τηλεπικοινωνίες	Υπηρεσίες κοινής ωφελείας	Πετρελαϊκή βιομηχανία	Μεταποίηση	Μεταφορές
ΗΒ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Λιθουανία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	-	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ
Αυστρία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Βέλγιο	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	-	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ
Κύπρος	-	-	-	-	-
Τσεχική Δημοκρατία	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ
Δανία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	-	ΙΣ	ΙΣ,ΔΠ
Εσθονία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ
Φιλανδία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Γαλλία	ΙΣ,ΔΠ	-	ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Γερμανία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ		ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Ελλάδα	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Ουγγαρία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ
Ιρλανδία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	-	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Ιταλία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Λετονία	ΙΣ	ΙΣ,ΔΠ		ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Λουξεμβούργο	-	ΙΣ	-	-	-
Μάλτα	ΙΣ,ΔΠ	-	-	-	ΙΣ,ΔΠ
Ολλανδία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Πολωνία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Πορτογαλία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	-	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Σλοβακία	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ	ΙΣ
Σλοβενία	ΙΣ	-	-	ΙΣ	ΙΣ
Ισπανία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ,ΔΠ
Σουηδία	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ	-	ΙΣ,ΔΠ	ΙΣ

ΙΣ: Πώληση με Ιδιωτική Συναλλαγή

ΔΠ: Δημόσια Προσφορά

Πηγή: Έρευνα PwC

Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία - Παραδείγματα

Ηνωμένο Βασίλειο – British Telecom

Η Βρετανία, που θεωρείται από πολλούς η πρωτοπόρος των Ευρωπαϊκών ιδιωτικοποιήσεων, ξεκίνησε τη συγκεκριμένη πορεία το 1984 με την ιδιωτικοποίηση της British Telecom (BT).

Ήταν η πρώτη μεγάλη εκποίηση εταιρείας κοινής ωφελείας στο Ηνωμένο Βασίλειο και αποτελεί ορόσημο στο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων της χώρας επί διακυβέρνησης Θάτσερ. Το συγκεκριμένο εγχείρημα θεωρείται πολύ πετυχημένο, αφού μεγιστοποίησε τα έσοδα από την πώληση, παράλληλα με την απόκτηση μετοχών από το ευρύ επενδυτικό κοινό. Η συμμετοχή των εργαζομένων στο μετοχικό κεφάλαιο ήταν επίσης ουσιαστική.

Το έργο άρχισε το 1979, όταν η Βρετανική Κυβέρνηση ανακοίνωσε σχέδια φιλελευθεροποίησης του τομέα των τηλεπικοινωνιών, και το 1981 ψήφισε νόμο που δημιουργούσε την BT, ξεχωρίζοντας την από τις Ταχυδρομικές Υπηρεσίες. Μια καλά προετοιμασμένη εκστρατεία οδήγησε στην πετυχημένη ιδιωτικοποίηση της BT μέσω Αρχικής Δημόσιας Προσφοράς για μερίδιο 50,2% των μετοχών το 1984 και άλλες δύο συναλλαγές το 1993. Η Κυβέρνηση χρησιμοποίησε τον μηχανισμό των golden shares (μετοχές όπου παρέχεται δικαίωμα βέτο σε στρατηγικές αποφάσεις), προκειμένου να έχει λόγο στα κρίσιμα στρατηγικά ζητήματα.

Ιδρύθηκε επίσης η Ρυθμιστική Αρχή OFTEL, με στόχο την εποπτεία τον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

Ελλάδα – ΔΕΗ

Η ΔΕΗ κατέχει το μονοπώλιο στη διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Η διαδικασία ιδιωτικοποίησής της ξεκίνησε με IPO το Δεκέμβριο του 2002. Ακολούθησαν διαδοχικές συναλλαγές και σήμερα, η Ελληνική Κυβέρνηση κατέχει το 51.1% των μετοχών, ενώ οι εργαζόμενοι κατέχουν το με 3.8%.

Σύμφωνα με συγκεκριμένα στοιχεία, η ΔΕΗ έχει καταστεί πιο αποδοτικός και οικονομικά εύρωστος οργανισμός μετά την ιδιωτικοποίηση, όπως καταδεικνύεται από διάφορους αριθμητικούς δείκτες. Προκειμένου να γίνει πιο ελκυστική για το IPO, η Εταιρεία είχε προβεί σε σωρεία πρωτοβουλιών, όπως η μείωση του εξωτερικού δανεισμού και ο ορθολογισμός του αριθμού των εργαζομένων όπου ήταν αναγκαίο, χωρίς όμως να προκληθούν προβλήματα ανάμεσα στο υφιστάμενο εργατικό δυναμικό.

Ισπανία–Υπηρεσίες Κοινής Ωφελείας (Endesa, Repsol, Telefonica, Enagas)

Οι συγκεκριμένες εταιρείες κοινής ωφελείας αντιστοιχούσαν περίπου στο 60% του συνόλου των εσόδων που απέφεραν οι ιδιωτικοποιήσεις στην Ισπανία. Σύμφωνα με διάφορες μελέτες, οι τέσσερις αυτές εταιρείες βελτίωσαν σημαντικά την παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητά τους (προστιθέμενη αξία ανά υπάλληλο και πωλήσεις ανά υπάλληλο) μετά την ιδιωτικοποίηση και φιλελευθεροποίηση. Ωστόσο, η παραγωγικότητα και η αποτελεσματικότητά τους θεωρούνται ακόμη, σύμφωνα με κάποιες μελέτες, χαμηλότερες σε σύγκριση με τις αντίστοιχες εταιρείες που ήταν ανέκαθεν στην ιδιοκτησία του ιδιωτικού τομέα.

Η περίοδος μετά την ιδιωτικοποίηση χαρακτηρίστηκε από ουσιαστικές μειώσεις τιμών, στην αύξηση στο φάσμα των υπηρεσιών και τις επιλογές πληρωμής λογαριασμών. Ουσιαστική υπήρξε η σωρευτική μείωση των μέσων τιμών για τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών στην Ισπανία μετά την φιλελευθεροποίηση της αγοράς. Όσον αφορά στον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας, μεταξύ 1997-2002, δηλαδή την περίοδο αμέσως μετά τις ιδιωτικοποιήσεις, οι τιμολογήσεις των νοικοκυριών μειώθηκαν κατά 13%. Παρότι οι μειώσεις τιμών συγκαταλέγονταν ανάμεσα στις υψηλότερες στην Ευρώπη, όπως στην περίπτωση των τηλεπικοινωνιών, οι συγκρίσεις των μέσων τιμών με άλλες χώρες καταδεικνύουν ότι τιμολογήσεις σε νοικοκυριά και βιομηχανίες στην Ισπανία είναι ακριβότερες από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Πλεονεκτήματα των ιδιωτικοποιήσεων και προβληματισμοί

Οι υποστηρικτές των ιδιωτικοποιήσεων ισχυρίζονται ότι αυτές υποβοηθούν, μεταξύ άλλων, στην εξοικονόμηση κόστους και βελτίωση στην αποτελεσματική διαχείριση ενός οργανισμού. Προβάλλεται το επιχείρημα ότι η ιδιωτικοποίηση θα πρέπει να εξετάζεται όταν ένας Κρατικός οργανισμός παροχής υπηρεσιών δεν διαθέτει την απαραίτητη πραγματογνωμοσύνη ή τεχνογνωσία για να ολοκληρώσει συγκεκριμένα έργα γρήγορα και αποτελεσματικά. Γενικά, οι λόγοι αυτοί συνδέονται με την πελοίηση ότι οι οργανισμοί του ιδιωτικού τομέα είναι λιγότερο γραφειοκρατικοί από τις Κυβερνητικές υπηρεσίες και μπορούν να παίρνουν αποφάσεις πιο γρήγορα, ούτως ώστε οι απαραίτητοι πόροι να κατανέμονται όπου προκύπτει μεγαλύτερη ανάγκη.

Αυτοί που διαφωνούν με τις ιδιωτικοποιήσεις, θεωρούν ότι η εξοικονόμηση κόστους, που προτείνεται ως ο βασικός λόγος επιδίωξης μιας πολιτικής ιδιωτικοποιήσεων, δεν είναι ποτέ εγγυημένη. Οι επικριτές των ιδιωτικοποιήσεων ισχυρίζονται επίσης ότι η ποιότητα της υπηρεσίας επιδεινώνεται επειδή οι ιδιώτες που παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες επικεντρώνονται στο περιθώριο κέρδους παρά στην προσφορά υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Οι επικριτές αυτοί θεωρούν ότι, αν ο στόχος είναι η εξοικονόμηση κόστους, οι υφιστάμενες θεσμικές δομές θα πρέπει να ενισχυθούν ώστε η Κυβέρνηση να αναβαθμιστεί σε ένα αποδοτικότερο και αποτελεσματικότερο παροχέα υπηρεσιών.

Στις σελίδες που ακολουθούν καταγράφονται ορισμένα από τα κυριότερα επιχειρήματα υπέρ των ιδιωτικοποιήσεων καθώς και σημαντικοί προβληματισμοί και συμπεράσματα από την μέχρι τώρα εμπειρία διεθνώς.

Επιχειρήματα υπέρ των ιδιωτικοποιήσεων

- Οι ιδιωτικές εταιρείες έχουν ισχυρότερα κίνητρα και την ικανότητα να είναι παραγωγικότερες, αποτελεσματικότερες, και συνεπώς να αυξήσουν την απόδοσή τους. Σύμφωνα με τα πορίσματα μελέτης σε δείγμα πέραν των 110 οργανισμών, ποσοστό μεγαλύτερο του 80% κατέγραψαν αυξημένη αποτελεσματικότητα και γύρω στο 70% παρουσίασαν μεγαλύτερη κερδοφορία μετά την ιδιωτικοποίηση (μελέτη από Bortolotti και Valentina Milella, Πανεπιστήμιο Τορίνο).

- Τίθενται στόχοι σε τεχνοκρατική και αντικειμενική βάση, ενώ μειώνεται η πολιτική παρέμβαση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το συγκεκριμένο όφελος δύσκολα μπορεί να υπολογιστεί σε αριθμητικούς όρους, θα μπορούσε όμως να ισχυριστεί κανείς ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται με αυστηρά τεχνοκρατικά και διαφανή κριτήρια είναι προς όφελος του οργανισμού, του προσωπικού και της οικονομίας γενικότερα.
- Εξασφαλίζεται πιο εύκολα χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίου. Επίσης, τα επιτόκια για τις ιδιωτικές εταιρείες είναι συχνά υψηλότερα σε σχέση με το δημόσιο χρέος, το γεγονός αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως καταλύτης για αποδοτικότερες επενδύσεις από ιδιωτικές εταιρείες, σε αντιπαραβολή με Κρατικές εταιρείες όπου η χρηματοδότηση μπορεί να εγγυάται από το Κράτος.
- Ενισχύει την πειθαρχία σχετικά με τις δυνάμεις της αγοράς και τον ανταγωνισμό. Οι Κρατικές εταιρείες που τυγχάνουν κακοδιαχείρισης ίσως να μην χρειάζεται να έχουν αυτή την πειθαρχία αφού μπορεί να διασωθούν από το Κράτος, ενώ οι αντίστοιχες ιδιωτικές εταιρείες κινδυνεύουν με πτώχευση.
- Επιτρέπει τη γρήγορη λήψη και την ταχεία εφαρμογή κρίσιμων αποφάσεων.
- Οι ιδιωτικοποιήσεις μπορούν να αποφέρουν σημαντικά έσοδα στα Κρατικά ταμεία. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο, δεδομένης της τρέχουσας κατάστασης των δημόσιων οικονομικών. Σύμφωνα με στοιχεία από την World Bank, κατά την περίοδο 1989-2009, τα έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις στις χώρες της ΕΕ (εξαιρουμένων των πρώην σοσιαλιστικών κρατών) κυμάνθηκαν μεταξύ 3% και 30% του ΑΕΠ με μέσο όρο το 12%.
- Η ενδεχόμενη αυξημένη κερδοφορία συνεισφέρει περισσότερα έσοδα στο κράτος από τη φορολογία, όπως επίσης και υψηλότερα μερίσματα αναλόγως του ποσοστού επί του μετοχικού κεφαλαίου που θα διατηρήσει το Κράτος.

Προβληματισμοί και Συμπεράσματα από την εμπειρία διεθνώς

- Σημασία του ρυθμιστικού πλαισίου: Είναι σημαντικό να θεσπιστεί ένα αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο από το κράτος και να ενισχύεται μετά την ιδιωτικοποίηση όπου χρειάζεται. Οι ιδιωτικοποιήσεις πρέπει πάντα να γίνονται εντός ενός αυστηρού εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου, προκειμένου να αποτρέπεται η κατάχρηση τυχόν μονοπωλιακής θέσης και να διασφαλίζονται πλήρως τα συμφέροντα των καταναλωτών.
- Στρατηγικοί τομείς: Απώλεια κρατικού ελέγχου σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τομείς ζωτικής και στρατηγικής σημασίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το κράτος μπορεί να διατηρήσει τον έλεγχο πέραν του 50% των μετοχών ή, αν η συμμετοχή του είναι μικρότερη, υπάρχουν μηχανισμοί που του επιτρέπουν να διατηρήσει δικαίωμα βέτο σε στρατηγικές αποφάσεις (“golden shares”). Σε μελέτη που περιλάμβανε δείγμα πέραν των 110 επιχειρήσεων, σχεδόν το 60% είχαν συμπεριλάβει στα Καταστατικά τους σχετικές διατάξεις και μηχανισμούς.
- Ζητήματα εργαζομένων: Σε περίπτωση ιδιωτικοποίησης, θα πρέπει να αναλυθούν ενδελεχώς οι όροι απασχόλησης ούτως ώστε οι απολαβές να συναρτώνται άμεσα με τη συνεισφορά και την απόδοση, και να γίνει ενσωμάτωση των κατάλληλων κινήτρων για τους εργαζόμενους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διασφάλιση καλύτερων όρων απασχόλησης για το προσωπικό είναι ευκολότερη και πιο εφικτή σε έναν πιο κερδοφόρο οργανισμό. Πρέπει να εξεταστούν με προσοχή τα κίνητρα των εργαζομένων μετά την ιδιωτικοποίηση μέσω της ανάμιξης τους (α) στη διαχείριση της εταιρείας/συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο, (β) στην κατοχή μερίδας μετοχών και (γ) σε αλλαγές στα δικαιώματα και το καθεστώς τους.

- Προϋποθέσεις επιτυχίας: Οι Κυβερνήσεις πρέπει να προετοιμάσουν την κοινή γνώμη για τις ιδιωτικοποιήσεις. Η διαφάνεια στην όλη διαδικασία είναι κρίσιμης σημασίας για την επιτυχία τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Τα προγράμματα ιδιωτικοποίησης θα πρέπει να έχουν σαφώς προσδιορισμένους στόχους. Οι Κυβερνήσεις θα πρέπει να διατυπώσουν τους στόχους αυτούς σε επίσημες δηλώσεις πολιτικής, νόμους ή διατάγματα πριν την έναρξη της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης. Η χρονική συγκυρία είναι καθοριστικής σημασίας- η επιτυχής κατάληξη μιας συμφωνίας μέσω ιδιωτικής συναλλαγής εξαρτάται από το ενδιαφέρον που θα επιδείξουν πιθανοί στρατηγικοί επενδυτές τη δεδομένη χρονική περίοδο, ενώ το επενδυτικό κλίμα που επικρατεί στα διεθνή Χρηματιστήρια επηρεάζει την επιτυχία δημόσιων προσφορών. Ωστόσο, και λόγω της πολυπλοκότητας των συναλλαγών αυτών οι οποίες χρειάζονται σωστή προετοιμασία, δεν θα πρέπει αυτές να γίνονται με βιασύνη με μοναδικό γνώμονα την ολοκλήρωση της συναλλαγής.

Ένα σημαντικό συμπέρασμα είναι ότι τα οφέλη των ιδιωτικοποιήσεων εξαρτώνται σε κάποιο βαθμό από τη θέσπιση των κατάλληλων θεσμών στην αγορά. Οι χώρες που καταφέρνουν να διασφαλίσουν την προστασία των δικαιωμάτων κυριότητας και το κράτος δικαίου, να επιβάλουν την απαραίτητη πειθαρχία στους προϋπολογισμούς τους, να αυξήσουν τον ανταγωνισμό, και να βελτιώσουν την εταιρική διακυβέρνηση, απολαμβάνουν τα μεγαλύτερα οφέλη. Σε περίπτωση όπου δεν θεσπιστούν οι κατάλληλοι θεσμοί, οι ιδιωτικοποιήσεις συχνά αποτυγχάνουν να βελτιώσουν την απόδοση τόσο σε επίπεδο εταιρείας όσο και σε επίπεδο της οικονομίας ευρύτερα.

Θα μπορούσε επίσης να λεχθεί ότι δεν υπάρχει μία και μόνη “σωστή” προσέγγιση. Οι ιδιωτικοποιήσεις πρέπει να προσαρμόζονται στις περιστάσεις της κάθε χώρας και της συγκεκριμένης επιχείρησης. Αν γίνουν σωστά, οι ιδιωτικοποιήσεις μπορούν να αποφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα για τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές, το Κράτος και την οικονομία γενικότερα. Θα πρέπει εκ των προτέρων να εντοπιστούν οι προκλήσεις και τα πιθανά προβλήματα και να αντιμετωπιστούν με τα κατάλληλα μέτρα. Η εμπειρία αποδεικνύει ότι η επιτυχία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο και το βάθος της προπαρασκευαστικής δουλειάς που προηγείται της ιδιωτικοποίησης.

Ιδιωτικοποιήσεις και PPPs στην Κυπριακή πραγματικότητα

Οι ιδιωτικοποιήσεις επιχειρήσεων αποτελούν θέμα εκτεταμένων συζητήσεων στην Κύπρο πρόσφατα, εφόσον συνδέονται και με τις τρέχουσες διαπραγματεύσεις με την Τρόικα για το σχετικό Μνημόνιο για την Δανειακή Σύμβαση. Πιστεύουμε ότι τα θέματα αυτά πρέπει να εξετασθούν και να αξιολογηθούν με τρόπο αντικειμενικό και τεχνοκρατικό, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τι θα ήταν καλύτερο για τις εταιρείες και τους εργαζόμενους, αλλά και για τους καταναλωτές, όλα τα άλλα εμπλεκόμενα μέρη και την Κυπριακή οικονομία ευρύτερα. Οι ιδιωτικοποιήσεις συνεπάγονται οφέλη, υπάρχουν όμως και προβληματισμοί που θα πρέπει να μελετηθούν, προσμετρώντας τα ειδικά χαρακτηριστικά της Κυπριακής οικονομίας καθώς και τις γεωπολιτικές προεκτάσεις.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι ενώ κάποιες Κρατικές εταιρείες ή οργανισμοί διαδραμάτισαν χρήσιμο ρόλο στα πρώτα χρόνια μετά την ανεξαρτησία ή μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, έχουν πλέον ολοκληρώσει τον κύκλο τους και θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο τερματισμού των εργασιών τους. Σε αυτή την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται κυρίως εταιρείες που σχετίζονται πιο πολύ με το γεωργικό τομέα, όπως τα διάφορα κρατικά Συμβούλια για την προώθηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων.

Η πιο έντονη συζήτηση αφορά σε μεγαλύτερους και επικερδείς οργανισμούς όπως η Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου και η Αρχή Λιμένων Κύπρου. Τα επιχειρήματα υπέρ και κατά μιας ενδεχόμενης ιδιωτικοποίησης των οργανισμών αυτών πρέπει να αξιολογηθούν προσεκτικά, με βάση αντικειμενικά κριτήρια αλλά και στη βάση κάθε περίπτωσης ξεχωριστά, αφού κάθε εταιρεία και κάθε τομέας έχει διαφορετική δυναμική και χαρακτηριστικά. Αν αποφασιστεί όπως η Κυβέρνηση διαθέσει τμήμα του μετοχικού της κεφαλαίου, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και άλλα σημαντικά ερωτήματα όπως: θα πρέπει η Κυβέρνηση να συμπεριλάβει όλες τις δραστηριότητες του οργανισμού σε μια ενδεχόμενη συναλλαγή ή μήπως θα πρέπει να εστιάσουμε στα στοιχεία “προστιθέμενης αξίας” προκειμένου ακριβώς να μεγιστοποιηθεί η αξία; Πότε είναι η καλύτερη χρονική στιγμή για να γίνει μια συναλλαγή; Τι ποσοστό θα πρέπει να πωλήσει το Κράτος; Θα πρέπει να γίνει η ιδιωτικοποίηση με δημόσια προσφορά (IPO) ή με πώληση μέσω ιδιωτικής συναλλαγής, και γιατί; Ποιο ρόλο θα πρέπει να έχουν οι εργαζόμενοι στη διαχείριση/ διεύθυνση και στο μετοχικό κεφάλαιο; Πώς θα επηρεαστούν τα δικαιώματα και το καθεστώς των εργαζομένων; Ποια διαδικασία θα πρέπει

να ακολουθήσουμε για να μετατρέψουμε τους οργανισμούς αυτούς σε εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, ως ένα από τα πρώτα βήματα μιας πιθανής διαδικασίας ιδιωτικοποίησης; Αυτά δεν είναι παρά μερικά από τα ερωτήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την έναρξη μιας τέτοιας διαδικασίας, γι’ αυτό ακριβώς η ενδελεχής και έγκαιρη προετοιμασία, με τη βοήθεια έμπειρων συμβούλων, είναι καθοριστικής σημασίας.

Άλλο ένα ενδιαφέρον θέμα όσον αφορά στις ιδιωτικοποιήσεις στην Κύπρο είναι η μεγιστοποίηση της αξίας από την ακίνητη περιουσία που ανήκει στο Κράτος ή σε ημικρατικούς οργανισμούς, και που τώρα είναι ανενεργή. Πολλοί τέτοιοι οργανισμοί διαθέτουν σημαντική περιουσία σε πολύ ελκυστικές τοποθεσίες, που μπορεί να μην είναι απαραίτητη για την λειτουργία και επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Η περιουσία αυτή θα πρέπει να αξιολογηθεί με προσοχή και να εξετασθούν αποτελεσματικοί τρόποι για την αξιοποίηση της.

Τέλος, ένας άλλος τρόπος εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα είναι, όπως προαναφέρθηκε, μέσω συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αν και δεν αποτελούν πανάκεια για όλα τα μεγάλα έργα υποδομής, οι συμπράξεις αυτές μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη ως προς τον πιο αποτελεσματικό καταμερισμό των κινδύνων ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, έγκαιρη παράδοση έργων υψηλότερης ποιότητας κτλ. Στην Κύπρο έχουν ολοκληρωθεί με επιτυχία τέτοιες συμπράξεις, όπως τα εν λειτουργία Αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου, σταθμοί αφαλάτωσης, καθώς και η Μαρίνα Λεμεσού. Τα πολύπλοκα χαρακτηριστικά τέτοιων έργων επιβάλλουν τη θέσπιση κατάλληλου νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου στην Κύπρο, όπως έγινε στην περίπτωση άλλων Ευρωπαϊκών χωρών όπου έργα με τη μέθοδο PPP υλοποιούνται εδώ και πολλά χρόνια.

Πώς μπορεί να βοηθήσει η PwC;

- Οι ιδιωτικοποιήσεις είναι περίπλοκες και για αυτό επιβάλλεται εκτεταμένη προετοιμασία και απαιτείται σωρεία δεξιοτήτων και πραγματογνωμοσύνη.
- Μέσω του παγκόσμιου δικτύου μας, έχουμε πρόσβαση σε εμπειρογνώμονες διεθνώς και μπορούμε να συμβουλευθούμε την Κυπριακή Κυβέρνηση και επιχειρήσεις να διαμορφώσουν την πολιτική τους, να αναπτύξουν το ανάλογο πλαίσιο, και να βοηθήσουμε στην υλοποίηση ιδιωτικοποιήσεων. Αυτό συμπληρώνεται με την ισχυρή παρουσία μας στην Κυπριακή αγορά και τη βαθιά γνώση μας για όλες σχεδόν τις μεγάλες Κρατικές επιχειρήσεις. Έχουμε προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε πολλές ιδιωτικοποιήσεις στο εξωτερικό, και είμαστε έτοιμοι να επαναλάβουμε την ίδια πετυχημένη συνταγή και στην Κύπρο.
- Σε περίπτωση πώλησης μετοχών μέσω ιδιωτικής συναλλαγής, μπορούμε να βοηθήσουμε την Κυπριακή Κυβέρνηση και τις εμπλεκόμενες εταιρείες παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες που μπορεί να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:
 - Καθορισμό της σωστής προσέγγισης, μεθόδου και χρονικής στιγμής για την ιδιωτικοποίηση
 - Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για αναδιάρθρωση, αν χρειάζεται, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αξία σε μια ενδεχόμενη συναλλαγή
 - Αποτίμηση του οργανισμού
 - Υποστήριξη στη διαδικασία ετοιμασίας Πληροφοριακού Δελτίου/ Εγγράφου για να δοθεί σε πιθανούς στρατηγικούς επενδυτές
 - Δέουσα επιμέλεια από την πλευρά του πωλητή (vendor due diligence) και υποστήριξη για προετοιμασία του data-room
 - Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για θέματα προσωπικού
 - Υποστήριξη στις διαπραγματεύσεις
- Σε περίπτωση πώλησης μετοχών με δημόσια προσφορά, μπορούμε να βοηθήσουμε την Κυβέρνηση και τις εμπλεκόμενες εταιρείες να επιλέξουν άλλους απαραίτητους συμβούλους για ένα IPO, όπως αναδόχους, με τους οποίους θα συνεργαστούμε στενά. Συμβουλευτικές υπηρεσίες που μπορεί να παρέχουμε περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:
 - Εκπόνηση μελέτης για να διαφανεί κατά πόσον η εν λόγω εταιρεία είναι έτοιμη για εισαγωγή στο Χρηματιστήριο από διάφορες απόψεις (επάρκεια διαδικασιών και συστήματος εσωτερικού ελέγχου για την ετοιμασία οικονομικών καταστάσεων και γενικά του πλαισίου παρακολούθησης των οικονομικών αποτελεσμάτων του οργανισμού, επάρκεια δομών εταιρικής διακυβέρνησης κτλ)
 - Αναδιάρθρωση που ενδέχεται να χρειάζεται πριν τη δημόσια προσφορά (για φορολογικούς ή άλλους λόγους)
 - Παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών που χρειάζονται στα πλαίσια μιας δημόσιας προσφοράς (reporting accountant)
 - Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για θέματα προσωπικού

Οι σύνδεσμοί σας στην PwC

Νίκος Α Θεοδούλου

Συνέταιρος
In charge of Capital Markets Group
Τηλ: +357-22555000
nicos.theodoulou@cy.pwc.com

Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου

Συνέταιρος
In charge of Deals and Corporate Finance
Τηλ: +357-22555000
constantinos.constantinou@cy.pwc.com

Σωκράτης Κ Πασχαλής

Επιχειρησιακός Διευθυντής
Capital Markets Group
Τηλ: +357-22555000
socrates.paschalis@cy.pwc.com

Η PwC στην Κύπρο

Αυτό που επιδιώκουμε είναι να προσφέρουμε στους πελάτες μας την αξία που αναζητούν. Αξία, που στηρίζεται στη γνώση που αξιοποιούν οι ομάδες μας από 169.000 ειδικούς σε 158 χώρες. Αλλά και στην εμπειρία που προσαρμόζεται στις τοπικές ανάγκες. Το δίκτυο της PwC Κύπρου επικεντρώνεται σε δυο κυρίως τομείς, τις Ελεγκτικές & Συμβουλευτικές Υπηρεσίες και τις Φορολογικές και Νομικές Υπηρεσίες. Συνεργαζόμαστε στενά με τους πελάτες μας. Τους ρωτούμε. Τους ακούμε. Μαθαίνουμε τι θέλουν να κάνουν. Πού θέλουν να πάνε. Απ' όλη τη διεθνή μας γνώση, μοιραζόμαστε εκείνο το κομμάτι που είναι περισσότερο κατάλληλο γι' αυτούς. Και έτσι, τους στηρίζουμε στο πώς να πετύχουν τους δικούς τους στόχους.

Διατηρώντας σημαντικό ρόλο στη λειτουργία των παγκόσμιων κεφαλαιαγορών, βοηθούμε τους πελάτες μας στην επίλυση των σύνθετων επιχειρηματικών προβλημάτων. Στόχος μας είναι να εξελίξουν την ικανότητά τους να διαχειρίζονται τους κινδύνους αλλά και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους. Είμαστε υπερήφανοι για την ποιότητα των υπηρεσιών μας, που συμβάλλει στη μεγαλύτερη διαφάνεια, εμπιστοσύνη και συνέπεια των επιχειρηματικών διαδικασιών.

Η θέση μας αυτή ενισχύεται με τους σχεδόν 1.000 επαγγελματίες αλλά και τα γραφεία μας σε όλη την Κύπρο.

Ελεγκτικές & Συμβουλευτικές Υπηρεσίες

Οι Χρηματοοικονομικές Ελεγκτικές μας υπηρεσίες αποτελούνται από θεσμικές και ρυθμιστικές υπηρεσίες που περιλαμβάνουν την αξιολόγηση των συστημάτων πληροφορικής καθώς και συμβουλευτικές υπηρεσίες για κεφαλαιουχικές συναλλαγές. Επιπλέον οι υπηρεσίες μας καλύπτουν τα λογιστικά και ρυθμιστικά θέματα για όλων των ειδών τις επιχειρήσεις μέσω εξειδικευμένων επιχειρηματικών τμημάτων:

Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες (FS), Υπηρεσίες για Καταναλωτικά, και Βιομηχανικά, Προϊόντα (CIPS) και Υπηρεσίες Τεχνολογίας, Πληροφορικής, Επικοινωνίας, Ψυχαγωγίας και Μέσων Ενημέρωσης (TICE).

Οι Συμβουλευτικές και Ελεγκτικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Κινδύνων (RAC) περιλαμβάνουν την παροχή συμβουλευτικών και ελεγκτικών υπηρεσιών όσον αφορά: τον εσωτερικό έλεγχο, τη βελτιστοποίηση συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, την εταιρική διακυβέρνηση και αναφορά, την ασφάλεια των συστημάτων πληροφορικής συμπεριλαμβανομένου των συστημάτων διαχείρισης εταιρικών πόρων (ERP) (π.χ. SAP, Oracle, Navision), την εφαρμογή έργων πληροφορικής, τη χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων (CAATs), τη διασφάλιση της ακεραιότητας λογιστικών φύλλων και την αξιολόγηση και διάγνωση κινδύνων πληροφορικής. Αξίζει να σημειωθεί η ομάδα έχει αναπτύξει τεχνογνωσία στην υποστήριξη οργανισμών οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο χρηματοοικονομικό τομέα σε θέματα που αφορούν τη κανονιστική συμμόρφωση, τη χορήγηση αδειών λειτουργίας από τις εποπτικές αρχές και γενικά τη διαχείριση κινδύνων.

Οι Συμβουλευτικές υπηρεσίες βελτίωσης των επιχειρησιακών λειτουργιών και της παραγωγικότητας των εργαζομένων (PI) προσφέρουν εξειδικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες για θέματα στρατηγικής, επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, βελτίωσης διαδικασιών, μείωσης του κόστους, ανθρώπινου δυναμικού, αλλαγής και βιωσιμότητας.

Οι Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Συναλλαγών και Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων παρέχουν στήριξη για συγχωνεύσεις και εξαγορές καθώς και αποτιμήσεις και μελέτες βιωσιμότητας αλλά και υποστήριξη συναλλαγών και διαχείρισης κρίσεων.

Φορολογικές και Νομικές Υπηρεσίες

Οι Φορολογικές και Νομικές Υπηρεσίες του δικτύου της PwC περιλαμβάνουν, τις Διεθνείς Υπηρεσίες Συμμόρφωσης, τις Υπηρεσίες Άμεσης και Έμμεσης Φορολογίας, τις Εγχώριες Υπηρεσίες Συμμόρφωσης (LCS) και τις Νομικές Υπηρεσίες.

Διεθνείς Υπηρεσίες Συμμόρφωσης

Περιλαμβάνουν λογιστικές υπηρεσίες καθώς και υπηρεσίες διαχείρισης και εταιρικής νομικής συμμόρφωσης που συμπεριλαμβάνουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, όπως συμβουλές για την ίδρυση και τη λειτουργία τοπικών και διεθνών επιχειρήσεων, διεθνών επενδυτικών σχεδίων, ΕΠΕΥ, UCITS και εμπιστευμάτων (trusts) κάθε τύπου.

Υπηρεσίες Άμεσης Φορολογίας

Νομικά πρόσωπα: Συμβουλευτικές υπηρεσίες για φορολογικό προγραμματισμό, διεθνή φορολογική δομή, συγχωνεύσεις, εξαγορές και άλλα θέματα όπως διαχείριση φορολογικών δηλώσεων, συμφωνία με τις φορολογικές αρχές και εξασφάλιση γνωματεύσεων.

Φυσικά πρόσωπα: Αφορούν το φορολογικό προγραμματισμό, τη συμπλήρωση, την υποβολή και τη συμφωνία φορολογικών δηλώσεων, αλλά και τις φορολογικές υπηρεσίες σε αλλοδαπούς υπαλλήλους, συνταξιούχους και άλλους μη Κύπριους.

Υπηρεσίες Έμμεσης Φορολογίας

ΦΠΑ: Συμβουλευτικές υπηρεσίες για φορολογικό χειρισμό, επιστροφή ΦΠΑ, ελαχιστοποίηση του κόστους και φορολογική συμμόρφωση (διαχείριση δηλώσεων, διαπραγμάτευση με το γραφείο ΦΠΑ και συμφωνία αμφισβητούμενων φορολογιών).

Τελωνειακοί δασμοί & Φόροι Κατανάλωσης: Συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη ελαχιστοποίηση των τελωνειακών δασμών και ειδικών φόρων κατανάλωσης και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας.

Εγχώριες Υπηρεσίες Συμμόρφωσης (LCS)

Οι Εγχώριες Υπηρεσίες Συμμόρφωσης απευθύνονται σε όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Οι εταιρίες αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και συμπεριλαμβάνουν ιδιωτικές και δημόσιες επιχειρήσεις, κυβερνητικούς και ημικρατικούς οργανισμούς, ιδρύματα αλλά και προσωπικές και οικογενειακές επιχειρήσεις. Ανάμεσα στις υπηρεσίες που προσφέρουμε συμπεριλαμβάνονται οι λογιστικές και οι φορολογικές (φόρος εισοδήματος και ΦΠΑ) υπηρεσίες συμμόρφωσης. Επιπλέον παρέχουμε υπηρεσίες εταιρικής συμμόρφωσης καθώς και συμβουλές αναδιοργάνωσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Νομικές υπηρεσίες

Η νομική εταιρία, η οποία αποτελεί πλήρες μέλος του παγκόσμιου δικτύου της PwC, παρέχει νομικές υπηρεσίες που καλύπτουν όλο το φάσμα του εταιρικού και επιχειρηματικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένου της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και της αντιπροσώπευσης πελατών σε συναλλαγές συγχωνεύσεων και εξαγορών, των αναδιарθρώσεων, του Ευρωπαϊκού Δικαίου και Δικαίου του Ανταγωνισμού, τη σύσταση και τη ρύθμιση ιδιωτικών εταιριών, τη σύσταση κοινών επιχειρήσεων και άλλες μορφές επιχειρήσεων, αλλά και τη διεξαγωγή νομικής επιμέλειας.

Γραφεία PwC στην Κύπρο

Λευκωσία

Ταχυδρομική διεύθυνση: Τ.Θ. 21612, CY-1591 Λευκωσία, Κύπρος

Διεύθυνση: Julia House, Οδός Θεμιστοκλή Δέρβη 3, CY-1066, Λευκωσία, Κύπρος

Τηλ +357 - 22555000, Φαξ +357 - 22555001

Λεμεσός

Ταχυδρομική διεύθυνση: Τ.Θ. 53034, CY-3300 Λεμεσός, Κύπρος

Διεύθυνση: City House, Οδός Καραϊσκάκη 6, CY-3032 Λεμεσός, Κύπρος

Τηλ +357 - 25555000, Φαξ +357 - 25555001

Λάρνακα

Ταχυδρομική διεύθυνση: Τ.Θ. 40450, CY-6304 Λάρνακα, Κύπρος

Διεύθυνση: Artemidos Tower, 7^{ος} & 8^{ος} Όροφος, Λεωφόρος Αρτέμιδος 3, CY-6020 Λάρνακα, Κύπρος

Τηλ +357 - 24555000, Φαξ +357 - 24555001

Πάφος

Ταχυδρομική διεύθυνση: Τ.Θ. 60479, CY-8103 Πάφος, Κύπρος

Διεύθυνση: City House, Λεωφόρος Γρίβα Διγενή 58, CY-8047, Πάφος, Κύπρος

Τηλ +357 - 26555000, Φαξ +357 - 26555001

Σχεδιασμός: PwC Cyprus (Marketing & Communications Department)

Το περιεχόμενο αυτό προορίζεται για γενική ενημέρωση, και δεν μπορεί να αντικαταστήσει την εξειδικευμένη επαγγελματική συμβουλή.

© 2013 PricewaterhouseCoopers Ατδ. Με επιφύλαξη όλων των νομίμων δικαιωμάτων. Ο όρος PwC αναφέρεται είτε στο δίκτυο της PwC ή/και σε ένα ή περισσότερους οργανισμούς μέλη. Ο κάθε ένας οργανισμός-μέλος αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα. Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλώ επισκευθείτε την ιστοσελίδα www.pwc.com/structure.

